

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - Journal of Social Sciences
Cilt/Volume: 2005-2 Sayı/Issue: 11

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SERBEST ZAMAN KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Yavuz Selim AĞAOĞLU*
M.Yalçın TAŞMEKTEPLİĞİL**
Metin BAYRAK***

ÖZET

Bu Serbest zaman kavramı toplumların değer verdiği ve kendilerinin bir ödüllendirilmesi şeklinde biçimlenmiştir. Türkiye’de ise serbest zaman gelişimi dünyaya paralel olarak gelişmemiştir. Fakat günümüzde serbest zamanın önemi artmış, yeni bir sektör olarak kendine yer edinmeye çalışmıştır. İnsanların ve toplumların büyük önem ve değer verdiği bir olgu haline almıştır. Türkiye’de bu kavram üzerine yeni literatür oluşturulmaktadır. Geniş bir toplum kitlesine henüz ulaşmamış ve kurumsal yapıların ve gönüllülük esasının oluşmaması ile birlikte gelişimi ve anlaşılmasında henüz güçlük çektiği yönleri bulunmaktadır. Bunun en önemli nedeni serbest zaman eğitiminin öneminin anlaşılmasındadır.

Türkiye’de serbest zaman kavramı toplumsal kontrol amacı olarak daha çok devlet politikası olarak görünüm vermiş, önemi ve gelişimi ise sınırlı ve yetersiz kalmıştır.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman, Tarihsel Gelişim,

ABSTRACT

Historical Development of Leisure Concept in the World and Turkey

The leisure concept shaped up as the value of the communities and their own rewarding. But in Turkey the development of the leisure didn't develop parallelly to the world and didn't take part in the values of the world. But, now the value of the leisure increased, it worked to make an impression for itself as

* Yrd. Doç. Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

** Yrd. Doç. Dr. Ondokuzmayıs Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

*** Öğrt. Gör. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

a new sector. It became a fact condition that human and the communities give great importance and value. A new literature is being arised upon this concept in Turkey. It has not reached to a large community mass yet and it has got difficulties in the development and being understood with the unraising of the instutional structures and the foundation of being willing.The most important of this is too little taking part of the leisure education in the general education.

In Turkey, leisure has given an apperance as a state politics as a aim of the social control,thus importance and development have been remained limited and insufficient mostly.

Key Words:Leisure , Historical Development,

GİRİŞ

Serbest zaman kavramı ilk medeniyetlerden günümüze kadar aşamalar halinde gerçekleşmiştir. Bütün medeniyetlerde insanların yaşamları boyunca katlandıkları tüm yorgunluklardan, sıkıntılardan uzaklaşmanın çabası içersinde olmuş,bu nedenle manevi inançları, kültürleri doğrultusunda yaşamaları ve bu yaşantının gereklerini yerine getirmeleri ile serbest zaman şekillenmiştir. Sonraları bu ihtiyaç yaşlılıkta dinlenme, mevsimlik tatil yapma ve en son nihayet günün serbest zamanlarını değerlendirme şeklinde gelişmiştir.

İlk çağlarda insanların yerleşim merkezleri yükseklerde ormanlar, alçalarda ise sulak ve verimli topraklar ile nehir ve göl kıyıları olarak bilinmektedir. Bu merkezlerde insanlar yaşamlarını sürdürebilmek için yüzmeyi öğrenmek ve uygulamak yanında avlanmayı da geliştirdikleri yöntemler ile gerçekleştirmişlerdir. (Afyon, 1997:5-6) Eski tarih kayıtları arasında insanların serbest zamanlarında müzik, resim ve çeşitli spor faaliyetlerini gerçekleştirdiği görülmektedir. Ayrıca ilkel kavimlerin yaşantısında da çok zengin bir serbest zaman organizasyonu olduğu belirlenmiştir. Serbest zaman kavramının gelişmesinde insanların yaşadıkları çevrenin ve doğanın etkisinin büyük olduğunu söyleyebiliriz. Av ve savaş figürleri çizmek, dinsel törenler, savaş oyunları gibi serbest zaman deneyimleri içinde bulunan çevrenin ve doğanın ürünleridir.

ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Bu çalışmanın amacı serbest zaman kavramının Dünyada ve Türkiye'deki gelişimini ve önemini açıklamak, bu konudaki ve tartışmaları ortaya koymaktır. Bu anlamda, serbest zaman kavramının Dünyada ve Türkiye'deki gelişimini ile ilgili yerli ve yabancı literatür taranarak konu geniş

boyutuyla tartişılmıştır. Bunun neticesinde serbest zamanın tarihsel gelişimindeki süreç aktarılmış, Türklerde serbest zaman kavramının tarihsel gelişimi ve bunu etkileyen İslam anlayışı tartişılmıştır.

Sonuç olarak, serbest zaman kavramının Dünyada ve Türkiye’deki gelişimini ve bu süreçteki aşamalar ve bu aşamaları etkileyen tarihsel olaylarla konular ilişkilendirilmiştir.

DÜNYADA SERBEST ZAMAN KAVRAMI

Serbest zaman kullanımı modelleri endüstrileşme ile birlikte Batı Avrupa ve Amerika’da 19.yy’da başladı. Bu dönemde serbest zamanın önemi gittikçe anlaşılmaya başlandı. Çünkü sanayi toplumunun oluşması ile refah düzeyi artarken çalışma saatleri disipline edildi. İnsanların artık değerlendirebilecekleri bir serbest zamanları vardı. Bununla birlikte gelirler ve teknolojiyle yaratılan bu ekonomik transfer birçok çağdaş aktivite yeni bireysel ve demokratik serbest zaman modellerinin oluşmasını sağladı. İşten çıkış saati (5 pm), tatiller, emeklilik gibi yasal haklar sağlandı. Gençlik yıllarında oyun oynamak ve serbest zamanı değerlendirmek için gerekli sürenin yaratılmasına ihtiyaç duyuldu ve bu süre kaçınılmazdı

Endüstri öncesi toplumlarda, serbest zaman vardı, fakat düzensizdi. Çünkü çalışma saatleri yasal haklarla düzenlenmemişti. Dini tatiller, festivaller, tarımsal kutlama günleri Fransa’da 164 gün (1 yılda) tüketiliyordu; 12 ve daha yukarı olan çalışma saatleri 1-2 saatlik yemek saatleri ile aralanmıştı. Oluşan bu zaman kullanım biçimi sadece ailelerin birlikte değerlendirebileceği bir serbest zaman kavramını doğurmuştu. Toplumların ve bireylerin bir araya gelebilmesi zordu. Zamanla değişen mentalite ile birlikte işverenler ve ekonomistler, işçilerin serbest zamanı çalışmak için kullanmaları gerektiği görüşüne vardılar ve onların serbest zamanı değerlendirmenin üretimi artıracağına inandılar. Bunun aksini savunan ve üretim sürecinde kontrol sahibi olmayan işverenlerin serbest zamanı azaltma çabaları başarısızlıkla sonuçlandı. (Graefe ve Stan., 1987:25)

Serbest zaman toplumlardan günümüze yer alırken aktiviteler genellikle cinsel farklılık gözetilerek yapıldı. Böyle olmasında dinsel nedenler ve kültürel miras önemli rol oynadı. Din ve popüler aktivitelerle serbest zamanın her zaman bir ilişkisi oldu. Bunun yanında serbest zaman geleneksel bir çizgi takip ederek bazı şans oyunlarına, kan sporlarına ve içkili eğlencelere yer verdi. Endüstrileşme geleneksel serbest zaman modellerini birçok yönden ortadan kaldırdı. Toplumların çalışma saatlerinin düzenli hale gelmesi, üretim için vardiya modelinin oluşması ile serbest zaman biçimlendi ve kendine nicelik ve

nitelik vermeye başladı. 18.yy da sanayiinin gelişmesi ile işçiler düzenli çalışma günlerine kavuştular. Yeni teknolojik gelişmeler serbest zamanın görünümünü değiştirdi. Elektrik lambasının gelişmesi ile geceleri de çalışmalara başlanarak üretime önem verildi. ilk önce geleneksel bir çizgide olan dini tatiller işverenler tarafından azaltıldı. 1789 Fransız devrimi işçilere yasal kontrol sağlarken, pazar günlerini tatil yapmayı da sağladı. Serbest zamanın düzenlenmesi yeni rekreasyon modellerinin oluşmasını sağladı. Aile yürüyüşleri, okuma ve eğitim, organize edilmiş sportif aktiviteler vb. yapılmaya başlandı. Bunun yanında şehirleşmenin gelişmesiyle geleneksel serbest zaman modelleri ortadan kalktı. Zaman, yer, gelir ve istek serbest zaman kültürünü geliştirdi. (Afyon, 1997:5-6)1830 ve 1840 larda yenilikçiler yasal olarak çalışma günlerini 10-11 saate indirmek için çaba harcadılar ve bunu 1847-1850 yılları arası başardılar. 1890 da İngiltere de çalışma saatleri 9-10 saate indirildi. 1880'den Birinci Dünya Savaşına kadar 8 saat mesai çalışmasına geçilemedi. Birçok ülke pazar tatillerine geçti fakat bu evrensel değildi. 1850 de Anglo-Sakson dünyasında yarım gün olarak Cumartesi tatili başladı. 2 günlük hafta sonu tatili 1930 da ilk önce Fransa'da başladı. 1960'da İngiltere'de tamamen uygulanmaya başladı. Bu gelişmeler bireysel ve ailesel serbest zamanların artmasına neden oldu. Bütün bunlar zamanla yıllık tatil kavramını geliştirdi. ve birçok insan tarafından satın alınan tatiller yapılmaya başladı. 1930 lardan ikinci dünya savaşına kadar bu olay geniş bir yelpaze aldı. Avrupa da yıllık izinler yasal bir hak olurken USA'de isteğe bağlı olarak ve ayrıcalıklı ödül olarak uygulandı . (Graefe ve Stan., 1987 :27)

Gelişen teknolojiyle birlikte serbest zaman ticari olarak değerlendirilmeye başladı. Artan gelirler ve aile çalışanlarının zamanları ile daha bireysel ve kişiye özgün bir form oluşturularak serbest zaman değerlendirdi. Burada en önemli husus serbest zamanın endüstri devrimi ile ortaya çıkmasıdır. Bunun neticesinde konut-işyeri ayrımı sonucunda oluşmuş bir kavram olarak kendisini göstermesidir. (Kongar,1986:23)

İSLAM'DA SERBEST ZAMAN KAVRAMI

İslam dini 610 yılında Hz. Muhammet'in peygamber olmasıyla birlikte toplumları etkilemiştir. İslam toplumu eski dünyasını terk ederek ve yeni yaşam tarzını kabul etmiş, bu yeni oluşan yaşam tarzı İslam ortak kültürünü de beraberinde taşımıştır. İslam kültürü ve medeniyeti Yunan, Romen, Pers ve Doğu Hindistan'ın etkisinde kalmıştır. İslam anlayışının bir unsuru olarak Müslümanlar cuma gününü kutsal ilan etmişler ve bu günün tatil olmasını sağlamışlardır.

Müslümanlar İslam geleneği gereği kutsal geceleri çeşitli etkinliklerle kutlamışlar, bunun neticesinde İslami düşüncelerin bir kültürel yapısı olarak evlerde kuran okumuşlar, camiye giderek söyleşilerde bulunmuşlar, ramazan ayında oruç tutmuşlardır. Ayrıca ramazan ayında Müslümanlar iftardan sonra çeşitli etkinlikler düzenlemişlerdir. Toplu buluşma yerleri olarak erkekler kahvehanelere giderek oyun oynamışlardır. Bu dönemin etkisiyle karagöz, şans oyunları, meddah, vb. oyunlar ramazan ayında daha çok serbest zaman davranışı olarak görülmüştür. Hindistan ve Perslerden ithal edilen bu oyunlar toplumda önemli bir aktivite biçimini oluşturmuşlardır. Ayrıca satranç ve tavlâ oyunları da oynamışlardır. İslam geleneği olarak ramazan ve kurban bayramlarını çeşitli etkinlikler ve ailelerin buluşmasıyla kutlamışlardır. Müslüman kadınlar ve erkekler kendi cinsleriyle aktiviteler düzenlemişlerdir. (Cordes ve İbrahim, 1991:26)

Artık günümüzde futbol maçlarına 50 – 60 bin kişi gelmektedir. Kültürel ve artistik aktiviteler ve müze ziyaretleri artmaktadır. Bunun yanında serbest zamanı değerlendirmenin değişik formları oluşmuş bunlar toplumların bir ihtiyacı olmuş ve bu ihtiyaç gittikçe artmaktadır.

TÜRKLERDE SERBEST ZAMAN KAVRAMI

Türklerde serbest zamanın gelişimi ve rekreasyonel yaşamın oluşumunda daha çok İslamiyet, Devlet ve Batı kültürünün büyük etkilemesi söz konusu olmuştur. (Graefe,1987:27)

Anadolu öncesi Türk toplumlarının yaşam biçimi olarak; kadın-erkek ayrımı yapılmakta, tarım-hayvancılıkla uğraşılmakta ve savaş hazırlıkları yapılmaktaydı. Geleneksel olarak atıcılık, silah kullanma savaş taktikleri vb. ile zaman geçirilirdi. İş yaşamı dışında ise, savaş hazırlıkları oyuna dönüşür, özellikle at üzerinde birçok oyun oynanırdı. Ayrıca düğünler, şölenler, törenler gibi topluca yemeklerin yenildiği, içkilerin ikram edildiği eğlenceler yapılırdı.

Türklerin, XI. yüzyılda Müslümanlığı kabul etmesiyle yaşam biçimlerinde büyük farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ve bu farklılıklar serbest zamanı değerlendirmede belirgin şekilde görülmektedir. (Zorba, 2002: 189)

Selçuklu döneminde sivil örgütlenme modeli olan ahilik yapısının gelişmesi ile çeşitli etkinliklerin düzenlendiği görülmektedir. (Öztelli, 1976:50)

Osmanlı döneminde serbest zaman değerlendirme, okçuluk, avlanma, güreş, hayvan güreşi, satranç, tavlâ, dama ve benzeri oyunlar ile saz fasılları, seyirlik oyunlar (engi, köçek, ip cambazlığı, meddah, taklit oyunları, hayal oyunu vb) ciddi anlamda yarış ve eğlence ağırlıklı etkinlikler şeklinde

yapılmaktaydı. (Zorba, 2002:189)Ayrıca yine Osmanlı döneminde kadınlar ve erkekler serbest zaman etkinliklerinde daha belirgin olarak ayrılmaktaydılar. Kadınlar daha çok ev içi serbest zaman etkinlikleri olarak hikaye ve masal anlatma , misafirlik, oyun, saz çalma, şarkı türkü söyleme, oya, nakış dikiş gibi faaliyetlere katılırken, erkekler daha çok ev dışı etkinliklere rağbet etmektedirler. Hamam , kahvehaneye gitme, avcılık, atıcılık, kuş gibi aktivitelerle ilgilenirlerdi.(Karaküçük,1999: 306-310)

Yine Osmanlının son dönemlerinde YMCA (Amerikan kökenli uluslar arası örgüt) serbest zamanı değerlendirme anlayışında aktif rol oynamıştır. YMCA değişik faaliyetlerle insanları bir araya getirerek onları kendilerine göre toplumsallaştırmak için sporu örgütlemeye çalışmıştır. YMCA nın en aktif yönü beden eğitimidir. Amacı rekreatif oyunlar ve sağlıklı bedenler vasıtasıyla sağlam ve kabiliyetli erkek ve çocukların en yüksek fiziksel, zihinsel ve ahlaki olarak geliştirmektir.

(Karaküçük, 1999: 309-310) Yine bu dönemde (1922 yılında) İstanbul'da "herkes için oyun ve evrensel sağlık" sloganıyla yola çıkan İstanbul oyunlarına 1447 kişi katılmıştır. (Toprak, 1994:16-18)

Serbest zamanı değerlendirme daha çok devlet politikası olarak görülmüştür.Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kuruluş yıllarında ise ilk kurumsallaşmış yönetim yapısı oluşturan ve gönüllü birlik modeli olarak örgütlenen Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (T.İ.C.İ) 1922-1936 yıllarında fonksiyonel olmuştur. Daha sonra T.İ.C.İ. 1936 yılında devlet kontrolüne geçerek "Türk Spor kurumu" olarak devam etmiştir.

Serbest zamanın önemi, serbest zaman felsefesi ve değerleriyle ilgili olarak çeşitli makaleler yazılmış ve değişik çabalarla konunun önemi belirtilmeye çalışılmıştır.Daha sonra bunları akademik çalışmalar izlemiştir.1961 yılında Nermin abadan, ilk uygulamalı serbest zaman etkinliklerin araştırmasını üniversite öğrencileri üzerinde yapmıştır. 1964 yılında Halk Sağlığı Eğitimi Komitesince serbest zamanları değerlendirme konusunda bir seminer düzenlenmiştir. (Tezcan,1994:21)

Türkiye'de daha çok sportif ve popüler rekreasyon ön sırada yer almaktadır. Rekreasyon amaçlı sportif faaliyetleri tercih eden insanların sayısı, diğer faaliyetlere katılanların sayılarından daha fazla olarak görülmektedir. Genel olarak aktiviteler sportif rekreasyon, görüşler, yerel maçlar, amatör maçlar, televizyonun evlere girmesi, sinemanın gelmesi, müzik salonlarının açılması, halk parklarının açılması, ticari sektörün düzenlediği çeşitli organizasyonlar, turizm yörelerindeki faaliyetler, doğa yürüyüşü, deniz gezileri şeklinde görülmektedir. (Doğar, 1997: 69)

Serbest zaman deneyimleri dini ve milli bayramları da kapsamaktadır. Bunlara örnek olarak; festivaller, sportif şöenler (Kırkpınar vb.), boğa güreşleri, yayla şenlikleri, tarihi yerleri ziyaret, kampçılık vb. ile ifade edilebilir.

Günümüzde serbest zaman anlayışı gittikçe değişmektedir. İş yaşamının neticesinde oluşan aşırı yıpranma serbest zamanı değerlendirmenin önemi ve gereğini yapmayı önemli hale getirmiştir. Elektriğin gelmesiyle, televizyon ve radyo evlere girmiş, gecelerinde değerlendirilmesine başlanmıştır. Bunun yanında popüler rekreasyon gelişmiş, sportif faaliyetlerin geç zamanlarda yapılması artmıştır. Gündüz çalışan insanlar gecelerini çeşitli aktivitelere ayırabilme imkanına kavuşmuşlardır. Bunun yanında park yerleri ve rekreatif alanların artması ile aile yürüyüşleri, okuma ve eğitim alanlarına olan ilgi artmıştır. Sportif anlayış içinde amatör sportif faaliyetlerin yeri genişlemiştir. Çalışanların yıllık izin kullanma ve değerlendirmedeki anlayışı da değişmiştir. (Doğar, 1997: 69)

Yeni teknolojilerin gelişmesiyle ticari rekreasyon alanı yaratılmış ve gelir kazandıran faaliyetler katılımcıların daha geniş ilgilerine ve hizmetine sunulmuştur. Bunların yanında araba yarışları, değişik açık olan rekreasyonları insanların hizmetine sunulmaya başlamıştır.

Sportif faaliyetlerinin topluma yayılması fikrinde 3530 Sayılı “Beden Terbiyesi Kanunu” ile bir mesafe alındığı söylenebilir. Nitekim 3530 Sayılı Kanunun 4.maddesinde “Gençler için kulüplere girmek ve serbest zamanlarında beden terbiyesine devam etmek mecburidir. Hangi yaştaki vatandaşların ne kadar müddetle ve hangi mevsimlerde spor mükellefiyeti altında bulunacakları ve ne gibi müesseselerde spor hareketlerini uygulaması gerekeceği İcra Vekilleri Heyetince tayin olunur.” denilmektedir. 3530 Sayılı Kanunun sporun topluma yaygınlaştırılması fikri paralelindeki diğer maddesi ise 21. maddedir. Bu maddede aynen şöyle denilmektedir: “Memur ve işçi sayısı 5007 den fazla olan müesseseler, fabrikalar, ticaret evleri ve benzeri kurumlar kendi memur ve işçilerine beden terbiyesi yaptırmak için genel direktörlüğün teklifi ve istişare heyetinin kararı üzerine İcra Vekilleri Heyeti tarafından verilecek karara göre jimnastik salonu, spor alanı, yüzme havuzu vesair gibi tesisleri yapmaya ve uzman beden terbiyesi öğretmeni veya antrenörü tutmaya mecburdurlar”. Bu cezai müeyyide rağmen her iki kanunda belirtilen bu maddelerinin amacına ulaştığı söylenemez. Bu hususun altı çizilerek konunun önemi üzerinde durulmalıdır. Bilindiği gibi, 1963 yılından itibaren ülkemizde planlı kalkınma dönemine girilmiştir. Bu sebeple kalkınma planlarında sporun topluma yaygınlaştırılması konusunda nelere ulaştığımıza

bir göz atmak yerinde olacaktır. Kalkınma planlarında resmi hedefler açıkça belirlenmesine rağmen, pratikte hedeflenenlerle uygulananlar arasında çok fazla farkın olduğunun da altını çizerek belirtmemiz gerekir. (Zorba, 2002:189)

İnsan hakları evrensel bildirisinin 24. maddesinde; herkesin dinlenmeye, serbest zamana, özellikle iş saatlerinin makul ölçüde sınıflandırılmasına ve belli dönemlerde ücretli tatillere hakkı vardır, denilmektedir. T.C. 1982 Anayasası'nın 17. maddesinde herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir, diyerek temel yaşama hakkının dokunulmazlığını sağlamaktadır. Ayrıca 50. maddede ise çalışma şartları ve dinlenme hakkını garanti altına almaktadır. Bu maddeye göre dinlenmek çalışanların hakkıdır ve devlet gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar vb. kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır, demektedir. Hükümetler çalışanların serbest zamanı oluşturma ve bunun en iyi biçimde değerlendirilmesi arzusuyla bu konuya programlarında ve kalkınma planlarında yer vermektedir. 1475 sayılı İş Kanunu'nun 1.maddesi gereğince işyerine bağlı bulunan dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden eğitimi ve mesleki eğitim yerleri gibi yerler işyerinden sayılır, demektedir.

Ayrıca 2547 sayılı yüksek öğrenim kanunu nun 47. maddesi yüksek öğretim kurumları yükseköğretim kurulunun yapacağı plan ve programlar uyarınca öğrencilerin beden ve ruh sağlığının korunması, beslenme, çalışma, dinlenme, serbest zaman değerlendirme gibi sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve bu amaçla bütçe imkanları nispetinde okuma salonları, yataklı sağlık merkezleri, öğrenci kantini ve lokantalar açmak, sinema, tiyatro salonları, spor salonu ve sahalar, kamp yerleri sağlamak ve bunlardan öğrencilerin en iyi şekilde yararlanmaları için gerekli önlemleri almakla görevli olduğunu belirtmektedir. 351 sayılı Yüksek Öğrenim Ve Yurtlar Kurumunun 35. maddesi ise ders dışı saatlerde ve tatillerde öğrencilerin sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü tedbir alınır demektedir. (Kurudirek, 2003: 18)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Dünyada daha çok gönüllü birliklerle yürütülen serbest zaman aktiviteleri, ülkemizde devlet kontrolünün etkisinde kamu, özel birliklerce henüz yürütülmeye çalışılmaktadır. Sivil toplum örgütleri belirli amaçlar doğrultusunda faaliyetler gösterme eğilimi içersine girmeye ve bu kültürü yerleştirmeye çalışmaktadırlar. Günün şartları içersinde rekreatif etkinlikler,

Gençlik ve Spor Müdürlükleri, Gençlik kampları, Gönüllü kuruluşlar, genellikle büyük şehirlerde açılan kapalı spor salonları, oyun kulüpleri v.b. ve en önemlisi de üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları bünyesinde kurulan Öğretmenlik ve Rekreasyon bölümleri tarafından yürütülmektedir. Gençlik Spor Genel Müdürlükleri her yıl gerek uluslar arası alanda, gerekse de ülke içinde birçok sportif rekreatif etkinlik içeren turnuvalar, şampiyonalar düzenlemektedir. Gençlik Spor Genel Müdürlükleri bünyesinde faaliyet gösteren spor federasyonları da yıl içerisinde birçok rekreatif etkinlik içeren organizasyonlar düzenlemektedir. Ulusal gençlik kampları ülkemizin değişik bölgelerinden gençleri bir araya getirerek, hoş görü ortamı içerisinde aralarında güçlü dostluk bağları kurmalarını sağlayacaktır. Ülkemizin geleceği olan gençler, aynı zamanda Anadolu’nun zengin tarihsel ve kültürel birikimini daha yakından tanıyacaklar ve yeni yaşam deneyimi kazanacaklardır. Ülkemizde serbest zaman etkinlik hizmeti sunan kulüpler metropol olarak adlandırdığımız büyük ve kalabalık şehirlerde bulunmaktadır. Bu kulüpler insanlara serbest zamanlarını verimli hale dönüştürme fırsatı vermekte, onları iş yaşam ve geçim sıkıntısından bir parçada olsa uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Kulüpler bu amaçlar doğrultusunda misafirlerine sportif faaliyetler, eğlendirici oyunlar, eğitici ve bilgiye dayanan çeşitli oyun ve aktivite seçenekleri sunmaktadır. Serbest zamanı değerlendirmenin diğer boyutu ise gelenek, görenek ve adetler doğrultusunda uyguladığı, serbest zaman olgusu içinde yer alabilecek etkinliklerdir. Bunlardan bazıları serbest zaman etkinliği ile birlikte toplum içi bazı gelenekleri devam ettirmektedirler. Kentlerimizde gecekondu bölgeleri, kasaba ve ilçeler serbest zaman geçirme alışkanlıklarına sahip olmakla beraber, TV seyretme ve ailecek komşu gezmesi ilk sıraları almakta, bunu gazete-kitap okuma, sinemaya, tiyatrosuna gibi etkinlikler izlemektedir. (Zorba, 2002:189)

Tarıma dayalı uygarlığı birinci dalga, sanayi devrimi uygarlığını ikinci dalga ,sanayi toplumunu ardından gelen enformasyon (bilgi)toplumlarını da “ üçüncü dalga” diye adlandıran Toffler, şaşırtıcı bir şey ama üçüncü dalga uygarlığının ,merkezlerde toplanmayan üretim, doğru dürüst ölçüler, yenilebilen enerji, kentlerden uzaklaşmak, evde çalışmak, üreten tarafından tüketilmek için yapılan üretim gibi, birinci dalga topluluklarında rastlanan birçok özelliğe sahip olduğu görülmektedir.Burada sanki diyalektik bir dönüşe tanık olmaktayız demektedir.(Özçağlayan, 1998: 163) Ülkemizde serbest zaman etkinliklerinin gelişmesi için halk rekreasyonu ve park müdürlükleri, kazanç sağlamayan organizasyonlar, ticari rekreasyon, terepatik rekreasyon,

askeri rekreasyon, işçi hizmetleri, özel üye grupları, kampus rekreasyonu, seyahat ve turizm alanında gönüllü kurumsallaşmalar gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Afyon, Y., A., Tunç, A., 1997. Beden Eğitimi ve Spor Bilimciler İçin Beden Eğitimi ve Spor Tarihi., s.5-6
- Cordes, K. A., İbrahim, H. M., 1991. Application in Recreation & Leisure For Today And Future., Mosby, s.26
- Doğar, Y., 1997. Türkiye’de Spor Yönetimi., s. 69
- Kongar, E., 1986. Kültür Ve İletişim. Birinci Baskı. Ekim, Say Yayınları s.23
- Graefe, A., Parker, S., 1987. Recreation And Leisure. An Introductory Handbook. 6. Venture Publishing Inc. 1640. Oxford Circle State College, Pa 1680, s.25-32
- Karaküçük, S., Rekreasyon. Boş Zamanları Değerlendirme. Üçüncü Bası. Bağırhan Yayinevi, Ankara, 1999, s. 306-310
- Kurudirek, M., 2003. Rekreasyon (Ders Notu). Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu. Erzurum, s 18
- Özçağlayan, M., 1998. Yeni İletişim Teknolojileri Ve Değişim. Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, s.163
- Öztelli Ç. 1976 “Osmanlılarda Spor” Geleneksel Türk Sporları Semineri, 31 Temmuz 1976, Konya Turizm Derneği Yayını ,Konya, , s.50
- Tezcan, M., 1994. Boş Zamanları Değerlendirme Sosyolojisi. Atilla Kitabevi Ankara, s.21
- Toprak, Z., 1994. Y.M.C.A., Jimnastik Haneleri, Toplumsal Tarih Dergisi, C.1, No.1, Şubat, İstanbul, , s. 16-18
- Zorba, E., 2002. 7. Uluslar Arası Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 27-29 Ekim, Mirage Park Resort Kemer-Antalya Kongre Kitabı. s.189